

Sygn. akt VI U 1984/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	stażysta Michał Maśnik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 grudnia 2016 r. w S.

sprawy S. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek odwołania S. P. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 6 września 2016 roku znak: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje S. P. (1), poczynając od 25 sierpnia 2016 r., prawo do emerytury pomostowej;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz S. P. (1) kwotę 360 (trzystu sześćdziesięciu) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 września 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił S. P. (1) przyznania prawa do emerytury pomostowej, powołując się na przepis art. 51 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i wskazując, że ubezpieczony nie przedłożył zaświadczenia wystawionego przez zakład pracy, stwierdzającego, że przed dniem 1 stycznia 2009 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Dodatkowo w decyzji zaznaczono, że brak jest także podstaw do przyznania prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy, gdyż ubezpieczony nie osiągnął wieku 60 lat, nie udowodnił rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą a po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy.

S. P. (1), reprezentowany przez pełnomocnik będącą radczynią prawną, odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej. Na rozprawie pełnomocnik wskazała przy tym, iż ubezpieczony domaga się przyznania prawa do tego świadczenia od dnia następnego po tym, w którym zakończył pracę, tj. do 25 sierpnia 2016 roku. W uzasadnieniu odwołania wskazano, że przez cały okres zatrudnienia w (...) O. w Ś. S. P. wykonywał zawód rybaka morskiego, co zostało potwierdzone przez pracodawcę, który wydał mu świadectwo

wykonywania prac w szczególnych warunkach. Dodatkowo wniesiono o zaliczenie do okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych okresu odbywania przez S. P. zasadniczej służby wojskowej od 27 kwietnia 1981 roku do 10 kwietnia 1984 roku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, z tych samych powodów co wskazane w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Dodatkowo powołał się na treść uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 17 września 2015 roku, wydanej w sprawie o sygn. akt III UZP 7/15, wskazując, że w jej świetle do pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturze pomostowej można zaliczyć tylko pracę na pokładzie statku przy połowie ryb.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. P. (1) urodził się (...). Wniosek o emeryturę pomostową złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. w dniu 25 sierpnia 2016 roku.

Ubezpieczony legitymuje się udowodnionym okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym ogółem 35 lat, 8 miesięcy i 17 dni. Po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach ani w szczególnym charakterze.

Okoliczności niesporne a nadto dowody – dokumenty w aktach ZUS O/S. dotyczących ubezpieczonego.

W okresie bezpośrednio poprzedzającym złożenie wniosku o emeryturę pomostową S. P. pozostawał w zatrudnieniu nieprzerwanie od 12 stycznia 2000 roku aż do 24 sierpnia 2016 roku.

Dowód: świadectwo pracy z dnia 26 sierpnia 2016 roku – k. 8 plik I akt ZUS O/S. dotyczących ubezpieczonego.

W okresie od 15 września 1979 roku do 24 marca 2000 roku S. P. (1) był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w Ś., przy czym w okresach od 29 listopada 1979 roku do 8 lipca 1980 roku, od 14 lutego 1981 roku do 23 kwietnia 1981 roku, od 26 czerwca 1984 roku do 23 kwietnia 1985 roku, od 10 maja 1985 roku do 27 lutego 1986 roku, od 8 kwietnia 1986 roku do 19 kwietnia 1988 roku, od 1 czerwca 1988 roku do 20 września 1989 roku, od 4 października 1989 roku do 26 marca 1993 roku, od 6 lipca 1993 roku do 21 kwietnia 1994 roku, od 23 kwietnia 1994 roku do 30 lipca 1999 roku (tj. – licząc wyłącznie do dnia 31 grudnia 1998 roku – przez okres 14 lat, 8 miesięcy i 27 dni) wykonywał prace na statkach rybackich w rybołówstwie dalekomorskim na stanowiskach kolejno młodszego motorzysty okrętowego i motorzysty okrętowego. Świadczona przez niego praca była pracą w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (Dz.U. nr 8 poz. 43), wykaz B, dział IV, poz. 4, wykonywaną w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresach 8 do 24 czerwca 1984 roku, od 24 kwietnia do 9 maja 1985 roku, od 28 lutego do 7 kwietnia 1986 roku, od 20 kwietnia do 31 maja 1988 roku, od 21 września do 3 października 1989 roku, od 27 marca do 5 lipca 1993 roku, w dniu 22 kwietnia 1994 roku, od 31 lipca 1999 roku do 24 marca 2000 roku ubezpieczony korzystał przy tym z urlopów bezpłatnych. Z kolei w okresie od 24 kwietnia 1981 roku do 10 kwietnia 1984 roku nie wykonywał pracy w związku z odbywaniem zasadniczej służby wojskowej. Służbę tę pełnił przy tym w marynarce wojennej, jako motorzysta w 12 Dywizjonie Trałowców Bazowych, na (...) B..

W czasie swojego zatrudnienia w (...) S. P. był mustrowany wyłącznie na trawlerach rybackich, będących jednostkami typu B-20 (burtowce), B-23, B-417, B-418 lub B-673 (rufowce).

Dowody:

- świadectwo pracy z (...) O. – k. 7, pl. I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonego;
- kopie dokumentów z akt osobowych S. P. z okresu zatrudnienia w (...) – k. 12-38 akt sądowych;
- książeczki żeglarskie S. P. – k. 52 akt sądowych;

- kopia książeczki wojskowej S. P. – k. 4 w pliku (...) akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonego;

- zaświadczenie Wojskowej Komendy Uzupełnień z 20 września 2016 roku – k. 39 akt sądowych.

W roku 2000 (...) w Ś. wystawiła ubezpieczonemu świadectwo pracy, w którym w punkcie 8 wskazała, że S. P. (1) w okresach od 29 listopada 1979 roku do 8 lipca 1980 roku, od 14 lutego 1981 roku do 23 kwietnia 1981 roku, od 26 czerwca 1984 roku do 23 kwietnia 1985 roku, od 10 maja 1985 roku do 27 lutego 1986 roku, od 8 kwietnia 1986 roku do 19 kwietnia 1988 roku, od 1 czerwca 1988 roku do 20 września 1989 roku, od 4 października 1989 roku do 26 marca 1993 roku, od 6 lipca 1993 roku do 21 kwietnia 1994 roku, od 23 kwietnia 1994 roku do 30 lipca 1999 roku wykonywał prace w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze na statkach rybackich w rybołówstwie dalekomorskim na stanowiskach młodszego motorzysty okrętowego i motorzysty okrętowego, w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Pracodawca powołał się przy tym na wykaz B, dział IV, poz. 4 pkt 19.

Dowód: świadectwo pracy z (...) O. – k. 7, pl. I akt ZUS O/S. dot. ubezpieczonego.

(...) aktualnie nie istnieje; nie prowadziła także faktycznie jakiegokolwiek działalności już w roku 2009. Dokumentacja przedsiębiorstwa jest przechowywana przez Ośrodek (...) spółkę z o.o. w P..

Niesporne, a nadto dowód: pismo spółki (...) z 12 czerwca 2015 roku – k. 11 akt sądowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

W niniejszym postępowaniu koniecznym było zbadanie zasadności odwołania od zaskarżonej decyzji odmawiającej S. P. (1) prawa do emerytury pomostowej, w której podstawą rozstrzygnięcia organu rentowego był m.in. brak u ubezpieczonego zaświadczenia wystawionego przez pracodawcę, stwierdzającego, że przed dniem 1 stycznia 2009 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Na etapie postępowania sądowego organ rentowy zarzucił ponadto, że ubezpieczony wykonywał pracę rybaka morskiego w innej służbie niż służba pokładowa, co w jego ocenie uniemożliwia mu przyznanie prawa do emerytury pomostowej.

Mając powyższe na uwadze, należy rozpocząć od przypomnienia, że zgodnie z treścią przepisu art. 4 w zw. z art. 8 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 roku, poz. 965 z późn. zm.), prawo do emerytury pomostowej, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) osiągnął wiek wynoszący, co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
- 3) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres pracy w szczególnych warunkach, w przypadku ubezpieczonego takiej o jakiej mowa w załączniku nr 1 do ustawy w punkcie 22, wynoszący co najmniej 10 lat;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Dodatkowo należało mieć na uwadze przepis art. 49 ustawy, przewidujący, iż prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Ponadto, jak stanowi art. 8 omawianej ustawy, pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy (tj. m.in. prace rybaków morskich), który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli: 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

Jak wynika z dowodów zebranych w toku niniejszego postępowania ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat, a także posiada wymagany powyższymi uregulowaniami staż pracy wynoszący łącznie ponad 25 lat. W ocenie sądu S. P. spełnił jednak także i pozostałe przesłanki wymagane do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej, co ostatecznie nakazywało dokonanie zmiany zaskarżonej decyzji.

I. Przesłanka posiadania zaświadczenia o jakim mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Przepis art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, iż „płatnik składek jest zobowiązany do wystawiania zaświadczeń o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. Przepis art. 12 stosuje się odpowiednio.” Definicja płatnika składek została przy tym zamieszczona w art. 2 pkt 2 ustawy, gdzie sprecyzowano, że pod pojęciem tym trzeba rozumieć „pracodawcę, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (czyli osobę zatrudniającą pracowników lub u której odbywana jest służba zastępcza oraz jednostkę organizacyjną lub osobę fizyczną pozostającą z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca Zakład) oraz ubezpieczonego, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. d tejże ustawy (czyli osobę zobowiązaną do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne). Dodatkowo, należało mieć na uwadze całość regulacji zamieszczonych w rozdziale 6 ustawy o emeryturach pomostowych, w którym określono m.in. zasady i tryb opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych. W szczególności, w zamieszczonym w tym rozdziale przepisie art. 37 ust. 1, wskazano, że składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych oblicza, rozlicza i opłaca co miesiąc płatnik składek. Trzeba przy tym zaznaczyć, iż ów Fundusz został powołany do życia właśnie omawianą ustawą (por. art. 29 ust. 1), która w tym zakresie weszła w życie z dniem 1 stycznia 2010r., a więc już po wydaniu zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji (vide: art. 57 pkt 1 ustawy). Oceniając w tym aspekcie całość przytoczonych regulacji, możliwym było wyprowadzenie z nich jedynie takiego wniosku, iż w każdym przypadku, w którym w ustawie mowa jest o płatniku składek i jego obowiązkach, ustawodawca miał na myśli płatnika składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, a więc te podmioty o jakich mowa w przepisach art. 4 pkt 2 lit. a oraz lit. d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które począwszy od dnia 1 stycznia 2010r. zatrudniały osoby wykonujące prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i w związku z tym zobowiązane były do opłacania składek na ten fundusz (art. 35 ust. 1 ustawy). Tylko tacy więc płatnicy składek (a nie wszystkie, abstrakcyjnie rozumiane, podmioty, które kiedykolwiek opłaciły jakąkolwiek składkę na ubezpieczenie społeczne) mają obowiązek wystawiania zaświadczeń o jakich mowa w przepisie art. 51. Skoro więc ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w Ś. tam wykonywał pracę w warunkach szczególnych, a podmiot ten – co jest faktem w S. notoryjnym, także dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – od roku 2004 nie prowadzi już absolutnie

żadnej działalności, w szczególności nie zatrudnia pracowników, a już na pewno działalności takiej nie prowadził poczynając od dnia 1 stycznia 2009 roku, brak było podstaw do uznania go za płatnika składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, zobowiązanego do wystawiania omawianych zaświadczeń.

Rozumowanie przedstawione przez organ rentowy było jednak błędne także i z innego powodu. Organ ten pominął bowiem całkowicie regulację zamieszczoną w przepisie art. 3 ust. 7 ustawy, zgodnie z którą „za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS”. Na gruncie zaś omawianych przepisów (stosowanych zawsze łącznie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (vide art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej), nie budziło nigdy wątpliwości sądu ani organu rentowego, iż okresy wykonywania takich prac mogą zostać stwierdzone bądź w świadectwie pracy, bądź w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach (§ 2 ust. 2 przywołanego rozporządzenia). Takim zaś świadectwem, wystawionym ściśle według wzoru o jakim mowa w rozporządzeniu, S. P. (1) dysponował i przedłożył je organowi rentowemu, który w żadnej mierze nie zakwestionował jego mocy wiążącej. Świadectwo to spełnia wszelkie wymogi przewidziane przepisami prawa, w szczególności wynikające z § 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. 1983r., nr 237 poz. 1412). Nowe rozporządzenie (w odróżnieniu od obowiązującego dotychczas innego rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r.) nie przewiduje w ogóle żadnych obostrzeń, jeśli chodzi o wymogi formalne, jakie muszą spełniać dowody przedkładane celem wykazania faktu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wskazując w § 22 wyłącznie, że „jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1) legitymacja ubezpieczeniowa;

2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.”

Powyższe oznacza, że jeśli osoba ubiegająca się o świadczenie z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach przedłoży miarodajny dokument, potwierdzający wykonywanie przez nią takiej pracy, bez znaczenia będzie w tej sytuacji nazwa owego dokumentu (tj. czy jest to „zaświadczenie”, czy też „świadectwo”, albo dokument w ogóle bez nazwy), a istotne będzie jedynie to, jaką ma on treść, w szczególności czy zawiera wszystkie dane pozwalające zarówno na identyfikację osoby, której dotyczy, jak i czy pozwala na jednoznaczne ustalenie jakiego rodzaju pracę i w jakim okresie ta osoba wykonywała. Dokument jakim wylegitymował się przed organem rentowym S. P. (1), tj. świadectwo pracy, zawierające w punkcie 8 stosowne zapisy odnoszące się do wykonywania przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych wszystkie te wymogi spełnia. W tej sytuacji postępowanie organu rentowego, domagającego się przedstawienia – obok tego świadectwa – jeszcze jakiegoś innego „zaświadczenia”, należało ocenić jako działanie bezpodstawne.

II. Przesłanka legitymowania się przez ubezpieczonego wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych.

W świetle art. 3 ust. 7 ustawy o emeryturach pomostowych (zgodnie z którym za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) oraz art. 49 tego aktu, można wyodrębnić dwie grupy ubezpieczonych uprawnionych do emerytur pomostowych:

1) osoby, które wykonywały prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przed dniem wejścia w życie tego aktu i kontynuowały ją po tym dniu oraz

2) osoby, które tego rodzaju prace wykonywały tylko przed dniem wejścia w życie ustawy.

W przypadku pierwszej grupy, do stażu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zalicza się zarówno prace tak kwalifikowane z mocy dawnych przepisów, jak i prace obecnie zaliczane do tego rodzaju prac, nawet jeśli niektóre z dawnych prac szczególnych wykonywanych przed dniem 1 stycznia 2009 r. nie są obecnie wymieniane w załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych. Natomiast w przypadku drugiej z grup uprawnionych, zaliczeniu do wymaganego stażu podlegają tylko te prace w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze predystynujące do emerytury z art. 32 lub art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, które uznawane są za prace szczególne także w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Językowa wykładnia art. 4 i art. 49 ustawy prowadzi do wniosku, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r. W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do przedmiotowego świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów jako prace w warunkach szczególnych (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Innymi słowy, brak podstaw prawnych do przyznania - z mocy art. 49 ustawy - emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie jest okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62; z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185 i z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13, LEX nr 1405231).

Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, mogące z wiekiem z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, stawiające przed pracownikami - mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i metodycznej - wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Z kolei pod pojęciem prac o szczególnym charakterze ustawodawca rozumie, zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy, prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy. W uzasadnieniach wyroków Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że w ustawie o emeryturach pomostowych nastąpiła zasadnicza zmiana konstrukcyjna określenia wykazów prac szczególnych, wyrażająca się w dążeniu do ich ujednoczenia i oparcia na kryteriach zobiektywizowanych. Prawo do emerytur pomostowych określone zostało przede wszystkim w relacji do rodzajów prac, natomiast prawo do emerytur w obniżonym wieku emerytalnym wyznaczane było w relacji do wykazu stanowisk, ustalanych w poszczególnych zakładach przez uprawnione podmioty. Celem nowych rozwiązań było wyeliminowanie sytuacji, gdy formalnie zajmowane stanowisko nie odpowiadało rodzajowi wykonywanej pracy. Taka sytuacja mogła powodować, że pracownicy wykonujący ten sam zawód w różnych zakładach mogli wykonywać prace o różnej intensywności i w różnych warunkach środowiska. Natomiast w wykazach stanowisk stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych zostały wskazane jedynie te rodzaje prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, które spełniają kryteria definicji odpowiednich prac zawarte w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy

(wyroki z dnia 16 marca 2010 r., K 17/09, OTK 2010 nr 3A, poz. 21; z dnia 25 listopada 2010 r., K 27/09, OTK 2010 nr 9A, poz. 109 i z dnia 3 marca 2011 r., K 23/09, OTK 2011 nr 2A, poz. 8).

Wracając do realiów niniejszej sprawy wypada przypomnieć, że S. P. (1), mający ukończony 55 rok życia, legitymujący się ponad 25-letnim stażem składkowym i nieskładkowym oraz zatrudniony w szczególnych warunkach przed dniem 1 stycznia 1999 r., wywodził swoje roszczenia do spornego świadczenia z preferencyjnego układu warunkującego nabycie uprawnień emerytalnych, zawartego w art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 49 tejże ustawy. Pracą w szczególnych warunkach, której wykonywanie przez krótszy (bo nie piętnasto- lecz dziesięcioletni) okres predestynuje do przedmiotowego świadczenia w wieku nie 60 (jak ma to miejsce w odniesieniu do pozostałych grup pracowników) ale 55 lat w przypadku mężczyzn, jest zaś między innymi praca rybaków morskich, wymieniona w punkcie 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Niezbędne okazało się zatem dokonanie wykładni tego pojęcia, a w szczególności rozważenie, czy jego zakresem przedmiotowym objęte są również prace motorzysty okrętowego i młodszego motorzysty okrętowego wykonywane na statkach rybackich w (...) w Ś., które to prace wykonywał ubezpieczony w spornym okresie.

Ustawa o emeryturach pomostowych nie zawiera żadnej definicji pojęcia prac rybaków morskich. Nie zostało do niej także wydane jakiegokolwiek rozporządzenie wykonawcze, które wymieniałoby stanowiska, na których praca jest uważana za pracę rybaka morskiego. Również, mając na uwadze fakt, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach po dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, art. 49 tejże ustawy nie daje podstaw do oceny charakteru wykonywanej przez niego pracy w świetle bezpośrednio stosowanego art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Jednak, mając na uwadze konieczność ustalenia zakresu pojęcia pracy rybaka morskiego, przepisy te i wydane w oparciu o nie przepisy resortowe należy przywołać pomocniczo. Wspomniane rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w swoich załącznikach identycznie sformułowane określenie: "prace rybaków morskich" wymienia w dwóch odrębnych pozycjach - w wykazie A Dziale VIII (w Transporcie i łączności) pod pozycją 9 oraz w Wykazie B Dziale IV (Prace różne) pod pozycją 4. Przepisy rozporządzenia nie zawierają żadnej definicji tego terminu, która wyjaśniałaby kryteria różnicowania prac rybaków morskich wymienionych w wykazie A i B. Tymczasem w zależności od zakwalifikowania danego rodzaju pracy do poszczególnych wykazów, w istotny sposób zróżnicowano warunki nabywania uprawnień emerytalnych, albowiem w myśl art. 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., w przypadku prac wymienionych w wykazie B do nabycia prawa do emerytury wystarczyło ukończenie przez mężczyznę wieku 55 lat oraz udokumentowanie okresu zatrudnienia przy wykonywaniu tych prac wynoszącego 10 lat (przy wykazaniu także wymaganego okresu zatrudnienia, o jakim mowa w § 3 rozporządzenia), podczas gdy w przypadku prac wymienionych w wykazie A warunkiem prawa do emerytury było osiągnięcie przez mężczyznę wieku 60 lat oraz udokumentowanie 15 lat pracy w warunkach szczególnych wymienionych w tym wykazie. Różnicowanie uprawnień do nabycia wcześniejszej emerytury w zależności od przyporządkowania poszczególnych prac wykazowi A lub B załącznika do rozporządzenia spowodowane było różną oceną szkodliwości dla zdrowia oraz stopnia uciążliwości prac wymienionych w każdym z tych wykazów. W przypadku prac rybaków morskich, dla ustalenia, jakiego rodzaju prace ustawodawca zaliczył do poszczególnych wykazów, konieczne jest więc posłużenie się resortowymi wykazami stanowisk, które jakkolwiek nie stanowią samodzielnej podstawy przyznania indywidualnych uprawnień, posiadają jednak charakter informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający, w szczególności wówczas, gdy w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. nie wymienia się określonych stanowisk, lecz operuje się pojęciem ogólnym (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03, OSNP 2004 Nr 22, poz. 392; z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306; z dnia 25 lutego 2009 r., II UK 227/08, LEX nr 736740; z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405). Odwołując się zatem do treści zarządzenia nr 24 Ministra - Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej (Dz. Urz. Urzędu Gospodarki Morskiej Nr 3, poz. 26), w tym do jego załącznika zawierającego szczegółowe wykazy prac w szczególnych warunkach, zauważyć należy, że za prace rybaków morskich zaliczone do wykazu A załącznika do zarządzenia uznane zostały prace wykonywane na wszystkich stanowiskach zajmowanych przez pracowników wpisanych na listę członków załogi statku, niezależnie

od zatrudniającego ich podmiotu (wykaz A, dział VIII, poz. 9, pkt 1 zarządzenia), natomiast za prace rybaków morskich wymienione w wykazie B załącznika do rozporządzenia uznane zostały prace wykonywane nie tylko w określonych podmiotach (***wśród których wprost wymieniono Przedsiębiorstwo Usług (...) w Ś., w którym pracował S. P. (1)***), ale również wyłącznie na stanowiskach wymienionych w wykazie B, dziale IV, poz. 4 pkt 1-19 zarządzenia. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 kwietnia 2014 roku, sygn. akt III UK 124/13).

Mając powyższe na względzie, trzeba podkreślić, iż w wykazie B, dziale IV, poz. 4 pkt 19 wskazanego zarządzenia resortowego zaliczono do prac rybaków morskich także „pozostałe [czyli inne niż wymienione w punktach 1-18] etatowe stanowiska pracy na statku do wykonywania rybołówstwa morskiego, wymienione w Układzie Zbiorowym Pracy dla rybaków morskich.” Koniecznym w takiej sytuacji stało się więc sięgnięcie do wspomnianego UZP (jego tekst w formie skanu jest dostępny na internetowej stronie Głównej Biblioteki Pracy i Zabezpieczenia (...): <http://gbpizs.home.pl/UZP%20dla%20ryb.%20mors.1975.pdf>). Układ ten – jak wynika już z jego części wstępnej – został zawarty m.in. dla (...) w Ś. (pkt 3 części wstępnej). Jak wskazano w jego § 2, miał on zastosowanie do pracowników zatrudnionych u armatorów w celu wykonywania pracy na statkach morskich, przeznaczonych do rybołówstwa morskiego, do celów usługowych i naukowo-badawczych rybołówstwa morskiego. Nie dotyczył zaś wyłącznie (§ 2 ust. 2) osób skierowanych na statek w charakterze uczniów, odbywających praktyki na statkach oraz osób przebywających na statkach w celach inspekcyjnych, naukowych. Niesporne jest, że S. P. (1) nie był żadną z tych osób. W § 3 Układu wyjaśniono znaczenie użytych w nim określeń, wskazując m.in., że pod pojęciem „statku” należało rozumieć statek będący w dyspozycji armatora przeznaczony do wykonywania rybołówstwa morskiego, do celów usługowych i naukowo-badawczych rybołówstwa morskiego; pod pojęciem „pracownika” - osobę zatrudnioną przez armatora na podstawie umowy o pracę w celu wykonywania pracy na statku, zaś pod pojęciem „rybaka” - pracownika posiadającego określone odpowiednimi przepisami kwalifikacje do wykonywania pracy na statku.

Najistotniejszy z punktu widzenia niniejszej sprawy zapis znalazł się jednak w § 14 ust. 1-2 UZP. Wyjaśniono tam bowiem, iż „***przez pracę w zawodzie rybaka rozumie się okres zatrudnienia na statkach i w rezerwie u armatorów w polskim rybołówstwie morskim***” (ust.1), a także iż „do okresu pracy w zawodzie rybaka zalicza się okres zatrudnienia na morskich statkach rybackich bandery obcej, jeżeli zatrudnienie to nastąpiło za zgodą lub z inicjatywy armatora, a pracownik po zakończeniu pracy za granicą wraca bezpośrednio do pracy u armatora (ust. 2).

Z kolei w § 27 UZP wskazano, iż maksymalny skład załogi na poszczególnych typach i rodzajach statków określają załączniki nr 1, 1a, 1b, 1c (ust. 1) oraz że maksymalny skład załogi na nowych typach statków ustala dyrektor zjednoczenia w porozumieniu z Zarządem Głównym Związku (ust. 2). W załączniku nr 1, określającym skład załogi na statkach łowczych i statkach zwiadowczych, jak również w załącznika nr 1a, 1b i 1c wskazano, iż w skład załogi na każdym z tych typów statków wchodzi także osoby zatrudnione jako motorzyści okrętowi i młodsi motorzyści okrętowi.

Z powyższego wynika więc jasno, że stanowiska, które zajmował S. P. w okresie swojego zatrudnienia w (...) były stanowiskami, na których była wykonywana praca rybaka morskiego tak w rozumieniu przepisów wykazu B stanowiącego załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983r. i wydanego na jego podstawie zarządzenia resortowego, jak i w rozumieniu UZP dla rybaków morskich z 1975 roku. Ubezpieczony wykonywał bowiem pracę wyłącznie na statkach rybackich (trawlerach), mających charakter statków łowczych lub statków-baz-przetwórci, na których to statkach występowały (z uwagi na niezbędność do tego, aby statek rybacki mógł w ogóle przepływać z miejsca na miejsce, a rybacy pokładowi mogli wykonywać na nim swoją pracę) stanowiska motorzysty okrętowego i młodszego motorzysty okrętowego. Stanowiska te były zaś etatowymi stanowiskami pracy na statku do wykonywania rybołówstwa morskiego, wymienionymi w UZP dla rybaków morskich.

Mając powyższe na uwadze, koniecznym było uznanie, że ubezpieczony spełnił także i ostatnią z wymaganych przesłanek, koniecznych do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej.

Zgodnie z normą art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Jak jednak wynika z treści przepisu art. 26 ust. 1 ustawy,

emeryturę pomostową wypłaca się za miesiąc kalendarzowy w terminach i na zasadach przewidzianych dla wypłaty emerytur, określonych m.in. w art. 129 ustawy emerytalnej. Ten ostatni przepis stanowi zaś, iż świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

S. P. (1) wniosek o emeryturę pomostową złożył w organie rentowym w dniu 25 sierpnia 2016 roku, a wymagany w jego przypadku wiek 55 lat ukończył wcześniej, bo już w dniu 8 czerwca 2016 roku, jednak w tym czasie nie spełniał jeszcze wszystkich przesłanek do przyznania mu prawa do świadczenia (nie rozwiązał stosunku pracy). Mając więc powyższe na względzie sąd w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w punkcie I wyroku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał S. P. prawo do emerytury pomostowej począwszy od 25 sierpnia 2016 roku, tj. od dnia następnego po rozwiązaniu przez niego stosunku pracy.

Na zakończenie wymaga jeszcze podkreślenia, że sądowi orzekającemu w niniejszej sprawie znana jest treść uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2015r., podjętej w sprawie o sygnaturze akt III UZP 7/15. W ocenie sądu rozstrzygnięcie wydane w niniejszej sprawie nie stoi jednak z tą uchwałą w sprzeczności, a to z tego powodu, iż ma ona charakter ogólny, odnosząc się do wszystkich pracodawców, nie zaś konkretnie do (...) w Ś.. Tymczasem w przywołanym wyżej zarządzeniu resortowym, w wykazie B, dziale IV punkt 4, wprost wymieniono szereg przedsiębiorstw, które – prawdopodobnie z uwagi na ich zakres działania zostały przez ustawodawcę potraktowane odrębnie. Są to przedsiębiorstwa: (...) w G., (...) w S., (...) w Ś., (...) w K., (...) w H., (...) w U., (...) we W., Morski Instytut Rybackim w G. oraz (...) w S.. Ubezpieczony zaś, jako osoba zatrudniona w (...) w Ś. na jednym z etatowych stanowisk pracy na statku do wykonywania rybołówstwa morskiego, wymienionym w UZP dla rybaków morskich, niewątpliwie podlega szczególnym, korzystniejszym regulacjom, co w szczegółowy sposób wyjaśniono wyżej.

Niezależnie od powyższego, co w świetle przytoczonych wyżej wyjaśnień, samodzielnie wystarczających do zmiany zaskarżonej decyzji, nie ma już jednak większego znaczenia, sąd orzekający w niniejszym składzie wskazuje, że treść przywołanej uchwały, niebędącej wszak źródłem prawa, budzi wątpliwości. Dlatego też sąd orzekający w niniejszej sprawie uważa za trafne w całości zgłoszone do tej uchwały zdanie odrębne SSN Krzysztofa Staryka. Tylko ono bowiem bierze pod uwagę całość uwarunkowań i regulacji, w tym także międzynarodowych, odnoszących się do pracy rybaków morskich.

Wreszcie, wymaga wskazania, że sąd nie podzielił stanowiska ubezpieczonego, że zaliczeniu do jego stażu pracy w warunkach szczególnych podlegał także okres odbywania przez niego w latach 1981-1984 zasadniczej służby wojskowej.

Po pierwsze, stanowisko to pomija bowiem fakt, iż na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach pracy, prawo do przejścia na emeryturę w wieku obniżonym przysługuje wyłącznie osobom wykonującym pracę w warunkach szczególnych w ramach pracowniczego zatrudnienia. Wynika to z treści przepisu art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej, który określając krąg podmiotów predysponowanych do omawianego świadczenia wskazuje na ubezpieczonych urodzonych przed 1 stycznia 1949 r., będących pracownikami o jakich traktują ust. 2-3, zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Powołane unormowanie należy rozumieć w ten sposób, iż prawo do emerytury z obniżonego wieku uzyskują ubezpieczeni, którzy w ramach pracowniczego stosunku zatrudnienia wykonywali prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez wymagany okres czasu, a nadto spełniają pozostałe kryteria kwalifikacyjne wymienione w przepisach, do jakich odsyła ust. 4 tegoż artykułu. Użycie określenia "będącymi pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze", zdaniem sądu oznacza bowiem to, że zainteresowany musi wykazać okresy pracy w tych warunkach i charakterze, w których to okresach był on pracownikiem.

Mając na uwadze meritum sporu, sąd orzekający zwrócił zatem uwagę, że prawa i obowiązki żołnierzy pełniących zasadniczą służbę wojskową są uregulowane w odmienny sposób niż prawa i obowiązki pracowników. To różnicowanie nie pozwala na zastosowanie do żołnierza pełniącego zasadniczą służbę wojskową tych przepisów

z zakresu ubezpieczeń społecznych, które pomimo dążenia ustawodawcy do pewnej unifikacji uprawnień ubezpieczonych odnoszą się tylko do pracowników (osób pozostających w stosunku pracy). W uzasadnieniu wyroku z dnia 21 października 2009 r. I UK 115/09, Sąd Najwyższy wskazał, że zróżnicowanie prawa do emerytury w wieku niższym niż ogólny wiek emerytalny, w zależności od tego czy praca jest (była) wykonywana w ramach stosunku pracy, czy też na podstawie innych stosunków prawnych, w obszarze prawa pracy ma charakter elementarny i wiąże się ze szczególnymi cechami stosunku pracy, które jakościowo odróżniają go od innych stosunków prawnych, w tym także i takich, w ramach których świadczona jest praca. Zanegowanie zasadniczej odrębności stosunków pracy wśród różnych stosunków prawnych, w ramach których wykonywana jest praca, w istocie prowadziłyby do przekreślenia odrębności prawa pracy jako osobnej gałęzi prawa. Zdaniem Sądu Najwyższego trzeba więc przyjąć, że stosunek pracy i praca świadczona w jego ramach uzasadniają szczególne uregulowanie sytuacji osób będących pracownikami, które ją świadczą, i ograniczenie prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na wykonywanie zatrudnienia tylko w tym charakterze - pracownika. Status pracownika (stosunek pracy) stanowi cechę relewantną, która daje podstawę wyodrębnienia określonej grupy osób (właśnie pracowników) i usprawiedliwia inne ich traktowanie w regulacjach prawa pracy aniżeli osób, które statusu takiego nie mają, choć mogą również wykonywać pracę w ramach określonego stosunku prawnego (zatrudnienia). Ten punkt widzenia znajduje również wyraz i jest uzasadniony na gruncie unormowań prawa ubezpieczeń społecznych, które - chociaż swoimi uregulowaniami obejmuje nie tylko pracowników jako osoby ubezpieczone - w licznych przypadkach właśnie stosunek pracy traktuje w sposób szczególny. Wynikające stąd pewne zróżnicowanie sytuacji prawnej ubezpieczonych powoduje odstępianie od zasady równego traktowania ubezpieczonych (z pracowniczych i niepracowniczych tytułów), chyba że za tym przemawiają w sposób wyraźny i zdecydowany szczególne racje. Racji takich trudno wszakże doszukać się w sytuacji stanowiącej przedmiot rozstrzyganej sprawy. W ocenie dopuszczalności wynikającego z unormowań ustawy emerytalnych zróżnicowania uprawnień ubezpieczonych nie można pominąć tego, że w dużej mierze stanowi ono konsekwencję wcześniej istniejących mocno zaakcentowanych różnic między pracowniczym i poza pracowniczym ubezpieczeniem społecznym, które wyrażały się zwłaszcza w szczególnym ukształtowaniu wysokości i zasad opłacania składek na to ubezpieczenie, w zależności od tego czy ubezpieczony wykonywał pracę jako pracownik, czy też jako inna osoba zatrudniona i że ze świadomością tego ustawodawca w przepisach dotyczących wcześniejszej emerytury ukształtował prawo do niej, wiążąc je jedynie z osobami zatrudnionymi w ramach stosunku pracy (pracownikami). W ocenie tej nie można abstrahować także od tego, że unormowanie to wprowadza jedynie odstępstwo od zasad ogólnych określających przesłanki nabycia prawa do emerytury, co usprawiedliwia większy liberalizm w podejściu do kwestii różnicowania przyjmowanych rozwiązań w tym zakresie.

W konsekwencji – skoro niespornym w sprawie było, że ubezpieczonego w spornym okresie nie łączyła z Marynarką Wojenną 12 Dywizjonem Trałowców Bazowych, gdzie pełnił zasadniczą służbę wojskową umowa o pracę - w analizowanym przypadku nie można było przyjąć, że pełnienie tejże służby było równoznaczne z wykonywaniem przez niego pracy w ramach pracowniczego stosunku zatrudnienia. Nawiązanie stosunku pracy zobowiązuje pracownika do wykonywania określonego rodzaju pracy na rzecz i pod kierunkiem pracodawcy, z czego wynikają tzw. konstytutywne cechy stosunku pracy odróżniające go od innych stosunków prawnych. Są to: dobrowolność, osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, podporządkowanie, wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy ponoszącego ryzyko związane z zatrudnieniem i odpłatny charakter zatrudnienia. W spornym okresie ubezpieczony takiej pracy zaś nie świadczył. Bez znaczenia jest więc w tym kontekście to, jakiego rodzaju pracę wykonywał w tym czasie.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie rozstrzygając o braku możliwości zaliczenia okresu odbytej przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych podzielił argumentację prawną zawartą w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7.12.2010 r. I UK 203/10 i w postanowieniu tegoż sądu z 20.4.2011 r., I UK 32/11 (niepubl.), z których wynika, że bez szczególnych regulacji lub uwarunkowań, okres zasadniczej służby wojskowej nie podlega wliczeniu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, od którego zależy prawo do wcześniejszej emerytury. Sąd Najwyższy w orzeczeniach tych zauważył, że wcześniejsza emerytura jest świadczeniem szczególnym, wyjątkowym, a zatem zamknięty katalog prac w szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach wyłącza wykładnię rozszerzającą. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. brak jest pozytywnej regulacji, wskazującej że okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze. W rozporządzeniu tym ujęto jedynie okres służby żołnierzy zawodowych (§ 10, podobnie jak w ustawie emerytalnej z 1998 r. – w art. 32 ust. 3 pkt 6). Podobnie należy odczytywać też stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w wyroku z 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, w którym nie bez racji, na tle podobnego problemu żołnierzy wojskowej służby nadterminowej, SN zauważył, że wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych "instytucją" wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia. Zawarcie przez ustawodawcę w zamkniętym katalogu wykazu pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze wyłącza możliwość jego rozszerzania w procesie stosowania prawa. Możliwość odstępstwa od zasady powszechnej - zwłaszcza ze względu na przesłankę szczególnego charakteru zatrudnienia - pozostaje atrybutem władzy ustawodawczej, a nie sądowniczej.

Nie uszło przy tym uwadze sądu, że aktualnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego zdaje się przeważać stanowisko bardziej liberalne, dopuszczające możliwość zaliczania do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym okresów pełnienia zasadniczej służby wojskowej. Stanowisko takie zostało w szczególności wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r. II UZP 6/13, na którą powoływała się pełnomocnik ubezpieczonego. Nie mogło jednak ono zostać uznane za właściwe także w realiach niniejszej sprawy, w której S. P. odbywał służbę wojskową dopiero w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku.

Sąd zwrócił bowiem uwagę, że w uchwale tej Sąd Najwyższy przyjął wyłącznie, że do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku zgodnie z art.184 w związku z art.32 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zalicza się czas odbywania zasadniczej służby wojskowej w oparciu o art. 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP z 1967 r. **w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974 r.** Z uchwały tej nie wynika zatem, że każda zasadnicza służba wojskowa jest okresem uprawniającym do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej. Komentowana uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego jednoznacznie, na korzyść ubezpieczonych rozstrzyga wątpliwości prawne wyłącznie w przedmiocie zaliczania zasadniczej służby wojskowej – odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP z 1967 r. w brzmieniu obowiązującym od dnia 29 listopada 1967 r. do 31 grudnia 1974 r. Ze stanowiskiem tym – w wyrażonym w uchwale w zakresie – sąd orzekający w niniejszej sprawie nie zamierza polemizować, a to mając na uwadze niewątpliwą wagę tego rodzaju uchwał oraz autorytet powiększonego składu Sądu Najwyższego. Biorąc z kolei pod uwagę cel uchwały i porównując ją do treści mających zastosowanie w sprawie przepisów, można by jeszcze rozszerzyć jej stosowanie na okres późniejszy, nie późniejszy jednak niż do 31 sierpnia 1979 roku. Tylko do tej bowiem przepis art. 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP obowiązywał w przywołanym wyżej brzmieniu. Pierwsza zmiana jego treści nastąpiła wprawdzie już z dniem 1 stycznia 1975 roku i wynikała z wejścia w życie K. pracy (została dokonana na podstawie art. X ust. 2 pkt c ustawy z 26 czerwca 1974 r. Przepisy wprowadzające Kodeks pracy - Dz.U. Nr 24, poz. 142 ze zm.), to jednak nie wprowadzono wówczas do tego przepisu radykalnie nowej treści, która uzasadniałaby stwierdzenie, że zasadnicza służba wojskowa nie podlega już zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach. Przepis art. 108 ust. 1 dalej stanowił bowiem, że „Czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby”. Nadal więc ustawodawca potwierdzał wliczanie pracownikowi okresu służby wojskowej do zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem. Kolejna nowelizacja nastąpiła jednak na podstawie ustawy z dnia 28 czerwca 1979 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 15, poz. 97), która weszła w życie z dniem 1 września 1979 roku. Przepisy art. 106-108 ustawy z 1967 r. otrzymały wówczas nowe brzmienie. W art. 107 ust. 1 stwierdzono, że „Pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych”. Oznacza to, że od dnia 1 września 1979 roku doszło do takiej zmiany przepisów, która uniemożliwiała dalsze doliczanie okresów odbywania służby wojskowej do wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem (w tym do uprawnień emerytalnych), ograniczając taką możliwość wyłącznie do uprawnień wynikających z Kodeksu pracy i przepisów szczególnych, ale tylko w zakładzie pracy, w którym pracownik podjął pracę po zakończeniu odbywania tej służby.

W konsekwencji sąd orzekający w niniejszej sprawie uznał, że niemożliwe było zaliczenie S. P. okresu odbywania przez niego służby wojskowej w latach 1981-1984 do stażu ubezpieczeniowego. Służba ta była bowiem odbywana już w okresie, gdy obowiązywały przepisy, które na takie zaliczenie nie pozwalały.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony wyłącznie w oparciu o dowody z dokumentów – tych, które zostały złożone do już do akt ZUS i tych, które zostały dołączone dopiero na etapie postępowania sądowego. Dokumenty te nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i miarodajności, nie zostały także zakwestionowane przez żadną ze stron. W ocenie sądu w oparciu o nie – bez potrzeby sięgania do akt osobowych S. P. z okresu jego zatrudnienia w (...) w Ś., czy zeznań zawnioskowanych przez pełnomocnik ubezpieczonego świadków – można było ponad wszelką wątpliwość ustalić zarówno to, w jakim okresie S. P. faktycznie wykonywał pracę w tym zakładzie pracy (w tym kiedy korzystał z urlopów bezpłatnych), jak i to jakiego rodzaju była to praca (motorzysty okrętowego i młodszego motorzysty okrętowego). Ponieważ w świetle przytoczonych wyżej rozważań, mających charakter wyłącznie rozważań prawnych, powyższe ustalenia okazały się wystarczające do wydania wyroku, sąd na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. oddalił wnioski pełnomocnika ubezpieczonego o przeprowadzenie dalszych dowodów, uznając że okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione na korzyść strony wnoszącej o przeprowadzenie tychże dowodów.

W punkcie II wyroku zamieszczono rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparte o przepisy art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. Koszty te zasądzono na rzecz S. P. (1), jako strony wygrywającej proces. Złożyło się na nie wyłącznie wynagrodzenie reprezentującej go pełnomocnik, będącej radczynią prawną. Wysokość tego wynagrodzenia ustalono mając na uwadze datę złożenia odwołania w niniejszej sprawie (10 października 2016 r.) i stosując obowiązujące w tej dacie przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804), w tym w szczególności normę § 9 ust. 2. Sąd, biorąc pod uwagę treść § 15 ust. 3 tego rozporządzenia, uznał za najbardziej właściwe przyznanie wynagrodzenia w stawce minimalnej, biorąc pod uwagę przede wszystkim to, iż rozstrzygnięcie zostało wydane na pierwszej rozprawie, bez przeprowadzania innego postępowania dowodowego niż opartego o dowody z dokumentów.